

Asia: VN/12247/2026

Osallistu työ- ja elinkeinoministeriön virkapuheenvuoron valmisteluun

Elinkeinoelämä uudistuu ja alueiden elinvoima vahvistuu

1. Ongelma / haaste

-

1. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

-

2. Ongelma / haaste

-

2. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

-

3. Ongelma / haaste

-

3. Ratkaisu ongelmaan / haasteeseen

-

Työllisyys kasvaa ja osaavan työvoiman saatavuus paranee

1. Ongelma / haaste

Keskeinen haaste liittyen työllisyyden kasvuun ja osaavan työvoiman saatavuuden parantamiseen on se, että heikossa työmarkkina-asemassa oleville henkilöille ei ole riittävästi tarjolla pitkäjänteistä, työntekoon kiinnittyvää valmennusta ja tukea. Kyseinen kohderyhmä tarvitsee usein pitkäkestoista ja käytännönläheistä tukea, jossa yhdistyvät työkyvyn vahvistaminen, arjessa pärjääminen ja työyhteisö- ja työelämätaitojen kehittäminen.

Nykyinen palvelujärjestelmä painottuu lyhytkestoisiiin toimenpiteisiin, jotka eivät riittävästi huomioi yksilöllisiä tarpeita tai mahdollista asteittaista kiinnittymistä työelämään. Tämä johtaa tilanteeseen,

jossa osa työikäisestä väestöstä jää pysyvästi työmarkkinoiden ulkopuolelle, mikä samanaikaisesti heikentää työvoiman saatavuutta ja lisää osattomuutta.

Toinen haaste on, että pitkäaikaistyöttömien työ- ja toimintakyky on heikentynyt entisestään, mutta samanaikaisesti sopivia, oikea-aikaisia palveluja ei ole riittävästi saatavilla. Monet kohderyhmään kuuluvat tarvitsevat työkyvyn vahvistamiseen pitkäkestoista, yksilöllistä tukea, mutta palvelujärjestelmässä on aukkoja erityisesti siinä vaiheessa, kun työkyky on vielä heikko eikä suoraan työllistymiseen tähtäävät palvelut ole realistisia. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa asiakkaat jäävät ilman tarkoituksenmukaista ohjausta ja siirtymät palvelusta toiseen katkeavat. Näin työmarkkinoille kiinnittyminen ei etene.

1. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

Ratkaisuna esitetään, että järjestöjen roolia työllisyyden edistämässä vahvistetaan ja järjestötyöllistämistä tuetaan pitkäjänteisesti. Kansalaisjärjestöt tarjoavat matalan kynnyksen ympäristöjä, joissa voidaan yhdistää työelämävalmennus, yksilöllinen ohjaus, työkyvyn ja arjenhallinnan vahvistaminen sekä mahdollisuus osallistua työyhteisöön turvallisesti ja asteittain. Järjestötyöllistäminen on kustannustehokas ja vaikuttava tapa tukea heikossa asemassa olevien henkilöiden työllistymistä, koska se mahdollistaa yksilöllisen etenemisen ja pitkäkestoisen tuen, jota moni kohderyhmään kuuluva tarvitsee.

Tämän toteuttamiseksi ehdotetaan:

- yleisavustusten vahvistamista järjestöille, jotta ne voivat toteuttaa pitkäjänteistä työllistämistoimintaa
- järjestöjen aseman tunnistamista ja vahvistamista osana työllisyyspalveluiden kokonaisuutta
- joustavien, työpajamallisten ja valmentavien työympäristöjen rahoituksen turvaamista

Ratkaisuna toiseen haasteeseen esitetään, että tuki ja ohjaus ulotetaan systemaattisesti myös palkkatuettuihin työjaksoihin sekä niitä edeltäviin ja seuraaviin vaiheisiin. Palkkatuki tarjoaa monille tärkeän mahdollisuuden kiinnittyä työelämään, mutta ilman rinnalla kulkevaa tukea sen vaikutus jää usein lyhytaikaiseksi. Henkilökohtainen ohjaus ja valmennus palkkatuetun jakson aikaan vahvistaisi vaikuttavuutta. Yhdistämällä työtehtävät ja työkykyä vahvistava tuki turvataan jatko palkkatukijakson jälkeen.

2. Ongelma / haaste

Keskeinen haaste työllisyyden edistämässä liittyy nykyiseen sakkomaksujärjestelmään, joka kohdistaa kunnille merkittäviä kustannuksia erityisesti pitkäaikaistyöttömyydestä. Tämä heikentää

mahdollisuuksia kehittää pitkäjänteisiä ratkaisuja, jotka tukevat työllistymistä ja ehkäisevät työmarkkinoilta syrjäytymistä. Näiden passiivisten kustannusten sijaan resursseja pitäisi kohdentaa ennakoivaan ja osallistavaan toimintaan. Lisäksi järjestelmä koetaan usein ohjausvaikutukseltaan riittämättömän kannustavaksi, koska sakkomaksut ei kannusta panostamaan yksilölliseen tukeen ja uudenlaisten toimintamallien kehittämistä.

2. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

Ratkaisuna esitetään siirtymistä kannustavaan rahoitusmalliin, jossa painopiste siirtyy sanktioista aktiivisiin toimiin ja osallistumisen vahvistamiseen. Kohdennetaan resursseja ennaltaehkäisevään työhön ja varhaiseen tukeen ja kannustetaan toimijoita kokeilemaan ja kehittämään uusia työllistymisen tukimuotoja. Sakkomaksut voisi kohdentaa aktiivisiin työllisyttä edistäviin toimintoihin ja luoda kannustimia, jotka palkitsevat osallisuuden ja toimintakyvyn vahvistumisesta, ei pelkästään nopeasta avoimille työmarkkinoille siirtymisestä. Olisi hyvä ottaa käyttöön joustavia rahoituksia, jotka mahdollistavat pitkäjänteisen toiminnan.

3. Ongelma / haaste

Työmarkkinoita leimaa kahtiajako, jossa osa työvoimasta työllistyy sujuvasti samalla kun osa jää pysyvästi työmarkkinoiden ulkopuolelle. Erityisesti pitkäaikaistyöttömät ja osatyökykyiset kohtaavat merkittäviä esteitä työllistymisessä, vaikka heillä olisi työelämässä hyödynnettävää osaamista. Ongelma liittyy myös siihen, että oma osaaminen jää tunnistamatta ja tunnustamatta, monilla on heikko itsetunto ja epäluottamus omiin mahdollisuuksiinsa, työnantajilla ei ole riittäviä rakenteita tai kannusteita esim. osatyökykyisen työvoiman hyödyntämiseen. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa työvoimapula ja työttömyys esiintyvät samanaikaisesti, mutta eivät kohtaa.

Pitkäaikaistyöttömien tilanne on viime vuosina vaikeutunut siten, että kohderyhmän työ- ja toimintakyky on keskimäärin heikentynyt, ja palveluissa mukana olevat asiakkaat tarvitsevat aiempaa enemmän ja pitkäkestoisempaa tukea. Samanaikaisesti palvelujärjestelmässä on syntynyt katvealueita. Kuntouttavan työtoiminnan vähentyminen on kaventanut niiden asiakkaiden mahdollisuuksia päästä asteittain kohti työelämää. Tuetun työllistymisen jakson jälkeen monilla asiakkailla on edelleen merkittävä tuen tarve ja siirtyä avoimille työmarkkinoille on usein liian suuri ilman jatkotukea.

3. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

Ratkaisuna esitetään monimuotoisten työyhteisöjen systemaattista kehittämistä sekä uudenlaisen hybridimallin käyttöönottoa, jossa yhdistyvät järjestöjen ohjausosaaminen ja yritysten työpaikat. Hybridimallissa järjestöt vastaavat valmennuksesta ja rinnalla kulkevasta tuesta, mukaan lukien osaamisen tunnistaminen, itsetunnon vahvistaminen ja työelämävalmiuksien kehittäminen. Yritykset tarjoavat työympäristöjä, joissa osaamista voidaan soveltaa käytännössä. Käytännön toimenpiteinä olisi seuraavat asiat: järjestöjen roolin vahvistaminen työelämävalmennuksen toteuttajina, kannustimien luominen yrityksille monimuotoisen työvoiman palkkaamiseen, osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menetelmien kehittäminen ja olemassa olevien käyttöön otto

(esim. epävirallisen osaamisen näkyväksi tekeminen) ja tuetut siirtymät, joissa ohjaus ei katkea nivelvaiheessa.

Kehitetään välimuotoisia palveluita kuntoutuksen ja työllistymisen väliin, jossa yhdistetään työtehtävät, työkykyä vahvistava tuki, yksilöllinen ohjaus ja mahdollistetaan asteittainen eteneminen (osa-aikaisuus, räätälöidyt tehtävät). Otetaan käyttöön pidemmät ja joustavammat tukiajat. Kohdennetaan rahoitus vahvemmin ennaltaehkäiseviin palveluihin ja työkykyä vahvistaviin toimenpiteisiin. Lisäksi ratkaisuna on rahoitusmallit, jotka tukevat pitkäjänteistä työtä ja monitoimijaista yhteistyötä.

Puhtaat investoinnit edistävät ilmastotavoitteiden saavuttamista

1. Ongelma / haaste

-

1. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

-

2. Ongelma / haaste

-

2. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

-

3. Ongelma / haaste

-

3. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

-

Sivonen Tiina
Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry - Lausunnon antajana Keski-Suomen
Yhteisöjen Tuki ry:n lisäksi Green Care -keskus Könkkölä